

Av. Merve IŐIK BOZKURT

**BOŞANMA PROTOKOLÜNÜN İÇERİĞİ
VE HÜKÜMLERİNİN YERİNE
GETİRİLMESİ**

**FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2024**

Kasım 2024
ISBN: 978-625-6134-50-8

BASKI - CİLT

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 77398

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850)441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com

bilgi@filizkitabevi.com

Yayıncı Sertifika Numarası: 77398

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

ÖNSÖZ

“Boşanma Protokolünün İçeriği ve Hükümlerinin Yerine Getirilmesi” adlı bu çalışma İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı kapsamında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Evliliklerini sona erdirmek isteyen eşler için hızlı ve etkili bir yöntem olan anlaşmalı boşanma davaları, taraflar arasında sağlanan uzlaşma ve mutabakat sayesinde gerek çocukların ve tarafların psikolojik olarak daha az etkilenmesi gerekse daha kısa sürede sonuçlanarak tarafların maddi ve manevi yükünü en aza indirmesi yanında yargıdaki iş yükünü de ivedilikle azaltması açısından uygulamada ideal bir çözüm olarak öne çıkmaktadır. Bununla beraber, özellikle eşler bir an önce boşanabilmek adına protokolde anlaşmalı boşanma davası kesinleştikten sonra yerine getirmekten imtina edecekleri taahhütler üstlenebilmektedirler. Yine protokolün içerdiği hükümlerin açık, anlaşılır ve detaylı olmaması da tarafların hak ve borçlarının kapsamını tayin etme açısından uygulamada bazı tereddütlere yol açabilmektedir. Bu kapsamda çalışmamızda öncelikle TMK m.166/ f.3 kapsamında anlaşmalı boşanmanın şartları, anlaşmalı boşanma protokolünün hukuki niteliği, boşanma protokolünün içerdiği hükümler, hâkimin protokole müdahalesi ve protokolün taraflar açısından bağlayıcılık kazanması sürecini uygulamadaki sorunlar ve Yargıtay içtihatları ışığında ele almaya çalıştık. Bu doğrultuda protokolün içerdiği hükümler bağlamında tarafların hak ve yükümlülüklerinin kapsamı ile yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde hak sahiplerinin taleplerini inceleyerek çalışmamıza son verdik. Çalışma esnasında kaynakçada yer verdiğimiz ilgili eser ve kaynaklardan faydalanarak konunun tüm detaylarıyla açıklığa kavuşturulması ve uygulamada konuya dair yaşanan problemler açısından ilgili Yargıtay kararlarına olabildiğince yer vermiş bulunmaktayız. Bununla birlikte tezimin yazım sürecinde bana destek olanlara da

bu vesileyle teŖekkür etmek istiyorum. Tezimi hazırlama sürecimde bana her daim rehberlik eden ve yol gösteren değerli danışmanım Doç. Dr. Barış Demirsatan ile Doç. Dr. Ahmet Ayar'a en içten teŖekkürlerimi sunmak istiyorum. Bu zorlu süreçte gösterdiğiniz anlayış ve teŖvikler benim için son derece kıymetliydi. Her zaman daha iyisini yapabileceğime dair umut aşıladınız ve bana inancınızı hiç kaybetmeden destek oldunuz.

Av. Merve IşIK BOZKURT
İstanbul 2024

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	III
KISALTMALAR LİSTESİ.....	IX
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ANLAŞMALI BOŞANMAYA GENEL BAKIŞ

A. ANLAŞMALI BOŞANMANIN ÖZELLİKLERİ.....	10
1. Genel ve Mutlak Bir Boşanma Sebebi Olması	10
2. Çekişmesiz Yargı İşi Olması	15
3. Tarafların Serbest İradelerinin Rol Oynaması	19
B. ANLAŞMALI BOŞANMAYA KARAR VERİLEBİLMESİNİN ŞARTLARI	20
1. Evliliğin En Az Bir Yıl Sürmüş Olması	20
2. Boşanma Hususunda Eşlerin Mahkemeye Birlikte Başvurmaları veya Eşlerden Birinin Açtığı Davayı Diğerinin Kabul Etmesi ..	27
a. Eşlerin Mahkemeye Birlikte Başvurmaları	27
b. Eşlerden Birinin Açtığı Davayı Diğerinin Kabul Etmesi	29
(1) Davanın Kabul Edilmesi	29

(2) Kabul Beyanından Dönülmesi.....	34
3. Hâkimin Tarafları Bizzat Dinlemesi Gerektiği.....	37
4. Tarafların Yapmış Oldukları Anlaşmanın Hâkim Tarafından Uygun Bulunması	45
C. ANLAŞMALI BOŞANMA PROTOKOLÜNÜN HUKUKİ NİTELİĞİ VE ŞEKLİ	53
1. Hukuki Nitelik	53
2. Şekil	61

İKİNCİ BÖLÜM

ANLAŞMALI BOŞANMA PROTOKOLÜNÜN İÇERDİĞİ HÜKÜMLER

A. ANLAŞMALI BOŞANMA PROTOKOLÜNDE YER ALMASI ZORUNLU OLAN HÜKÜMLER	66
1. Boşanmanın Eşler Açısından Mali Sonuçları	66
a. Maddi Tazminat	66
b. Manevi Tazminat	71
c. Yoksulluk Nafakası.....	74
2. Çocukların Durumuna İlişkin Sonuçlar	80
a. Velayet	81
b. Kişisel İlişki Tesisi.....	89
c. Katılma Nafakası.....	98
B. ANLAŞMALI BOŞANMA PROTOKOLÜNDE YER ALMASI ZORUNLU OLMAYAN HÜKÜMLER.....	102

1. Mal Rejiminin Tasfiyesi	103
a. Katılma Alacağı, Katkı Payı ve Değer Artış Payı Alacağı	115
b. Aile Konutu.....	122
c. Ev Eşyası, Kişisel Eşya ve Ziyet Eşyası	123
2. Diğer Maddi Hükümler.....	127
3. Kadının ve Müşterek Çocuğun Soyadı	133
4. Ortak Çocuk ile Üçüncü Kişiler Arasında Kişisel İlişki Tesisleri	138

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANLAŞMALI BOŞANMA PROTOKOLÜNÜN İÇERDİĞİ HÜKÜMLERİN YERİNE GETİRİLMESİ

A. ANLAŞMALI BOŞANMA PROTOKOLÜNÜN TAMAMLANMASI VE TARAFLAR AÇISINDAN BAĞLAYICI HALE GELMESİ.....	141
1. Protokoldeki Düzenlemelerin Uygun Bulunarak Hükümde Yer Alması Zorunluluğu	141
a. Düzenlemenin Taraflarca Açıklanması.....	141
b. Düzenlemenin Usulen Sahip Olması Gereken Nitelikler	143
c. Tarafların Beyanlarının Kendilerine Okunması ve İmzalarının Alınması.....	144
d. Düzenlemenin Hâkim Tarafından Uygun Bulunması	145
e. Hükümün Usulüne Uygun Kurulması Gerekliliği	150
2. Hâkimin Protokole Müdahalesi ve Protokolde Değişiklik Yapılması	156

3. Protokolün Taraflar Arasında Bağlayıcı Hale Gelmesi	159
B. PROTOKOLÜN BAĞLAYICILIĞINI ENGELLEYEN BİR HUSUS OLARAK DAVANIN ÇEKİŞMELİ BOŞANMA DAVASINA DÖNÜŞMESİ.....	161
1. Davanın Çekişmeli Boşanma Davasına Dönme Halleri	162
a. Anlaşmalı Boşanma Davası Koşullarının Gerçekleşmemesi Halinde	162
b. Eşlerden Birinin Anlaşmayı Bozması (Anlaşma Yönündeki İrade Beyanından Dönmesi) Halinde	164
2. Davaya Çekişmeli Boşanma Olarak Devam Usulü	168
C. KESİNLEŞME SONRASI PROTOKOLDEKİ DÜZENLEMELERE YÖNELİK TALEPLER.....	169
1. Tavzih ve Düzenlenmenin Değiştirilmesi Talepleri	171
a. Tavzih Talebi	171
b. Düzenlemenin Değiştirilmesi Talebi	174
2. İfa Talepleri	179
a. Protokolün Yerine Getirilmesi (Edası) ve Cebri İcra Talepleri.....	180
b. Tescil Talebi ve Tescile Zorlama Davası	188
c. Alacaklı Üçüncü Kişilerin Tasarrufun İptali ve Yargılamanın İadesi Talepleri.....	196
SONUÇ	199
KAYNAKÇA	203

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.e.	: Aynı eser
Al.	: Alinéa (fıkra)
Art.	: Article (madde)
Av.	: Avukat
AYM	: Anayasa Mahkemesi
b.	: Bent
BK.	: 818 sayılı Borçlar Kanunu
c.	: Cümle
C.	: Cilt
CC	: Code Civil Suisse (İsviçre Medeni Kanunu)
Bkz.	: Bakınız
Dn.	: Dipnot
D.E.Ü	: Dokuz Eylül Üniversitesi
E.	: Esas
EMK	: 743 sayılı Medeni Kanun
f.	: Fıkra
HD.	: Hukuk Dairesi
HFD	: Hukuk Fakültesi Dergisi
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	: 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu

İBK	: İçtihadı Birleştirme Kararı
İHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
İnÜHFD	: İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İÜHF	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
KHM	: Kırıkkale Hukuk Mecmuası
m.	: Madde
RG.	: Resmî Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SÜHFD	: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
T.	: Tarih
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TC.	: Türkiye Cumhuriyeti
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
t.y.	: Basım Tarihi Yok
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı
YBHD	: Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YÜHFD	: Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

GİRİŞ

Toplumun en küçük yapısı olan ailenin temeli, bir kadın ve bir erkeğin karşılıklı birbirine uygun iradeleriyle kurulan evlilik birliğine dayanır. Evlenme, bir kadın ve bir erkeğin, evlilik birliğini meydana getirmelerini sağlayan hukuki işlemdir.¹

Hukukumuz kapsamında, evlendirme memurunun evlenecek eşlerden her birine, birbiriyle evlenmek isteyip istemediğini sorduktan sonra tarafların olumlu sözlü cevaplarını verdikleri anda evlenme oluşur (TMK m. 142).

Evlenmenin hukuki mahiyeti doktrinde tartışmalıdır². Evlenmenin, tarafların karşılıklı birbirine uygun rıza beyanlarına dayanan bir aile hukuku sözleşmesi olduğu görüşü, evlenmenin bir sözleşme değil de bir kurum olduğu görüşü ve kanunen düzenlenmiş hükümlere tabi olmak için tarafların anlaşma yönündeki irade beyanlarının yeterli olmadığı evlenme statüsüne girmek için resmi makamın – evlendirme memuru- işlemi ile girileceğinden bir şart- tasarruf niteliği olduğu görüşü şeklinde üç ayrı görüş ortaya atılmıştır³. Doktrindeki baskın görüş, evlenmenin bir aile hukuku sözleşmesi niteliğinde olduğu yönündedir.⁴

Eşler hayattayken evliliği sona erdiren normal hal boşanmadır. Medeni Hukukumuzda göre boşanma, eşler hayattayken, kanunda öngö-

¹ Mustafa, Dural/ Tufan, Ögüz/ Mustafa Alper, Gümüş, **Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku**, Filiz Kitabevi, İstanbul 2023, s. 47.; Mehmet, Erdem/ Aslı, Makaracı- Başak, **Aile Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2022, s.49.

² Söz konusu tartışmalar için bkz. DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, **a.g.e.**, s. 47-48.

³ Şebnem, Akipek Öcal, **Aile Hukuku**, Şebnem, Akipek Öcal (Editör), Hayrunnisa, Özdemir (Editör), Seçkin Yayınevi, Ankara 2024, s. 84 vd.

⁴ Dural/ Ögüz/ Gümüş, **a.g.e.**, s.47-48; Turgut, Akıntürk/ Derya, Ateş, **Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku İkinci Cilt**, Beta Yayınevi, Şubat 2022, s.60-61.

rlm bir sebebe dayanarak, birinin açacağı dava sonucunda evlilik birliğine hâkim kararıyla son verilmesidir⁵. Bu nedenle, boşanma davası açma, dava ile kullanılan bir bozucu yenilik doğuran hak, boşanma kararı da bozucu yenilik doğuran bir karardır.⁶ Gerçekten de bir aile hukuku sözleşmesi olan evlenmenin eşler tarafından bir ömür boyu sürdürülmesi planlansa da çeşitli sebeplerden ötürü bir boşanma davası ile sona ermesi sık karşılaşılan durumlardandır.

Evlenme, tarafların yetkili evlendirme memuru önünde sözlü irade beyanlarıyla kurulan bir sözleşme olup, bu evliliğin boşanma ile sona ermesi için Türk Medeni Kanunu'nda öngörülen boşanma sebeplerinden en az birinin gerçekleşmesi gerekir. Türk Medeni Kanunu, boşanmaya imkân veren sebepleri altı madde halinde düzenlemiştir (TMK m.161-166). Bazı boşanma sebepleri kanunda özel olarak düzenlenmiştir. Bunlar, zina (TMK m. 161), hayata kast, pek fena muamele veya onur kırıcı davranış (TMK m. 162), küçük düşürücü suç işleme ve haysiyetsiz hayat sürme (TMK m. 163), terk (TMK m. 164) ve akıl hastalığıdır (TMK m. 165). TMK m 166'da düzenlenmiş evlilik birliğinin temelinden sarsılması ise genel boşanma sebebi olarak adlandırılmaktadır.

TMK m. 166 incelendiği zaman, burada üç tür genel boşanma sebebinin düzenlendiği görülür. Bunlardan ilki (dar anlamda) evlilik birliğinin sarsılmasıdır (TMK m. 166/ f.1, f.2). Diğer iki halde TMK m.166, evlilik birliğinin sarsılmış olduğu faraziyesinden hareket etmiştir. Bu haller, eşlerin birlikte dava açmaları veya birinin açtığı davayı diğerinin

⁵ Selahattin Sulhi, Tekinay, , Filiz Kitabevi, İstanbul 1990, s. 169; M. Kemal, Oğuzman/ Mustafa, Dural, **Aile Hukuku**, İstanbul 1998, s. 112; Dural/ Öğüz/ Gm, **a.g.e.**, , s. 104; Bilge, Öztan, **Aile Hukuku**, Turhan Kitabevi, Ankara 2015, s. 643.; Ahmet M., Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, Ankara 2022, Turhan Kitabevi, s.88.; Akıntürk/ Ateş, **a.g.e.**, s. 235.; Erdem/ Makaracı- Başak, **a.g.e.**, s.100; Ömer Uğur, Gençcan, **Boşanma Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara 2022, s.115; Süleyman Yılmaz, **Medeni Hukuk Cilt III**, Aile Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2023, s. 158-159; Ahmet, Ayar, **Aile Hukuku**, Şebnem Akipek Öcal (Editör), Hayrunnisa Özdemir (Editör), Seçkin Yayınevi, Ankara 2024, s. 126 vd.

⁶ Dural/ Öğüz/ Gm, **a.g.e.**, s.143.

kabul etmesi (TMK m. 166/ f.3) ve açılmış olan bir boşanma davasının reddinden sonra eşlerin kanunda öngörülen süreyi ortak hayatı yeniden kurmadan geçirmeleri, yani evlilik birliğinin fiilen kurulamamasıdır (TMK m. 166/ f.4)⁷.

Uygulamada boşanma davalarının büyük bir çoğunluğu TMK m. 166/ f.1 ve f. 2’de belirtilen evlilik birliğinin sarsılması sebebine dayanırken gerek taraflar, gerekse taraf vekilleri tarafından uygulanması en kolay boşanma sebebi anlaşmalı boşanma olarak kabul edilmektedir. Zira çekişmeli boşanma davaları bilhassa İstanbul gibi nüfus yoğunluğunun fazla olduğu şehirlerde çok uzun yıllar sürmektedir. Dolayısıyla fiilen ve zihnen bitmiş bir evliliğin en akılcı şekilde sona erme hali TMK m.166/ f.3’te düzenlenmiş olan anlaşmalı boşanmadır.

Diğer taraftan, anlaşmalı boşanma davaları her ne kadar boşanma sebepleri arasında en basit ve en kısa yargılama şekli olarak görünse de anlaşmalı boşanma protokolündeki eksiklikler ve belirsizlikler yüzünden uygulamada ifa kabiliyetine ilişkin bazı sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Hukuk tarihi incelendiğinde boşanma hususunda uygulanan sistemlerin farklılık arz ettiğini görmekteyiz. Nitekim bunlardan biri, “evliliğin sonsuzluğu” görüşüne dayanan ve onuncu yüzyıldan itibaren otoriteyi artırma amacıyla ailenin denetim altına alınması anlayışıyla Katolik Kilisesi Hukuku tarafından benimsenen, kaynağı İncil’ e dayanan ve Katolik nikahı ile gerçekleşen evliliklerde boşanma yasağı koyan boşanmayı reddeden sistemdir.⁸ Boşanmayı kabul eden sistemlerden biri ise, bireyci görüş uyarınca evliliğin eşlerin serbest iradeleri ile kurulabileceğine göre yine serbest iradeleriyle sonlandırılabilceğini öngören, bazen eşlerin anlaşmaları bazen de eşlerden birinin tek taraflı beyanı ile evliliğe son verebildiği, Roma, Cermen, Babil, İbrani ve İslam Hukukunda⁹ benimse-

⁷ Dural/ Öğüz/ Gümüş, a.e., s. 119.

⁸ Gençcan, a.g.e., s. 119.; Helin Neval, Tekin Melik, **Anlaşmalı Boşanma**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2021., s.27.

⁹ Örneğin İslam Hukukunda söz konusu olan talak uyarınca, koca hiçbir sebep göstermeden tek taraflı olarak eşini boşayabilmektedir.

nen serbest boşanma sistemi olup, bu sistem yerini modern hukuk anlayışının hâkim olduğu çağdaş ülkelerde boşanmayı belirli sebeplere dayandırarak mahkeme kararına bağlayan sisteme bırakmıştır.¹⁰

Bu sistem uyarınca, keyfi boşanma söz konusu olmayacak, boşanma ancak kanunda belirtilmiş sebeplere dayanarak talep edilecek ve hâkim kararıyla bu sebeplerin varlığının teyit edilmesiyle boşanma gerçekleşebilecektir. Günümüzde Almanya, İsviçre, Fransa gibi çağdaş hukuk sistemleri yanında 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda da boşanmanın belirli sebeplere ve hâkim kararına dayandığı bu sistem benimsenmiştir. Yine 743 sayılı Medeni Kanun öncesinde hukukumuzda boşanma herhangi bir yasal sebebe bağlanmadığından 743 sayılı Medeni Kanun'un boşanmaya dair düzenlemeleri de reform niteliğinde sayılmaktadır.¹¹

743 Sayılı Medeni Kanunumuzda¹² anlaşmalı boşanma şeklinde bir hukuki müessese düzenlenmemiştir. Anlaşmalı boşanma yolunda ilk öneriler 1936 yılında Avukat Gad Franko tarafından ileri sürülmüştür. Gad Franko, evlilik birliğinin devam etmemesi konusunda eşlerin anlaşmaları halinde bu konuda başkaca bir delil aramanın anlamsız olacağı, evlilik birliğine son vermeye kesin karar vermiş çiftlerin amaçlarına ulaşmak için kanunu dolanmalarına sebep olabileceği ve hâkim huzuruna gelmiş bu şekildeki bir boşanma talebinde mahkemece başka sebep yaratılmaya çalışılmasının hiçbir hukuki yararı olmayacağı, tarafların ilk duruşmada boşanmaları yerinde olmasa da hâkimin taraflara düşünmeleri için makul bir süre tanıdıktan sonra taraflar hala boşanma yönünde irade gösteriyorsa bu durumda hâkimin boşanma kararı verebileceği görüşündedir.¹³ Öte yandan, ilgili süreçte toplumda anlaşmalı boşanma hususunda anketler yapılmış ve katılanların çoğunluğu anlaşmalı bo-

¹⁰ Gençcan, **a.g.e.**, s. 121-125; Tekin Melik, **a.g.e.**, s. 28-29.

¹¹ Gençcan, **a.g.e.**, s.125.

¹² 4 Nisan 1926 tarihinde Resmî Gazetede yayımlanarak 4 Ekim 1926 tarihinde yürürlüğe girmiş, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile yürürlükten kaldırılmıştır.

¹³ Tekin Melik, **a.g.e.**, s.20.

şanmadan yana oy kullanmışlardır. Buna rağmen, anlaşmalı boşanmaya dair düzenleme, yeni evli çiftlerde ilk anlaşmazlıkta kolayca boşanma yoluna giderek yuvalarını yıkabilecekleri, kabul edilmesi halinde bir nevi İslam Hukuku'ndaki mut'a nikahı şeklinde bir kanuni metresliğe yol açabileceği, istenilen zamanda boşanabileceği bilincinin toplumda evlilik müessesesine verilen önemi azaltacağı ve nikahsız birlikteliklerin çoğalmasına sebep olacağı, vatandaşlık elde etme vs. gibi hukuki bir hak elde etmek için sahte evliliklere yönelteceği gibi gerekçelerle anlaşmalı boşanma, Adalet Bakanlığı tarafından oluşturulan komisyonlarca hazırlanıp Prof. Dr. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu tarafından ıslah edilen 1971 tarihli Öntasarıda da yer almamıştır.¹⁴ 1971 tarihli Öntasarı 134. maddesinin 2. fıkrası ile dava hakkını daha az kusurlu eşe tanınmasına karşın kusura dayalı dava şartının sadece davalı taraf tarafından ileri sürülmesi halinde dikkate alınacağı düzenlenmiştir.

Dönemin Yargıtay 2. Hukuk Dairesi Başkanı olan Esat Şener ise, kanunda anlaşmalı boşanma şeklinde yeni bir düzenlemeye gerek olmadığı zira eşler boşanmak istedikleri takdirde, mevcut düzenlemedeki terk sebebiyle boşanma yoluna başvurarak boşanabildikleri görüşündeydi.¹⁵ Dönemin anlaşmalı boşanmayı destekleyen görüşüne göre ise, tarafların karşılıklı boşanma beyanları, evlilik birliğinin sarsıldığı tek ve yeterli delili olup, başkaca bir delile gerek bulunmamakta ve yine boşanmak isteyen eşleri devlet zoruyla birlikte tutmak ve karı-koca hayatı yaşatmak kişilik haklarına aykırılık oluşturmaktadır.¹⁶

743 sayılı Kanun'un değiştirilmesi amacıyla bir komisyon kurulmuş ve bu komisyon tarafından "Türk Medeni Kanunu Öntasarısı ve Gerekçesi" hazırlanmış ve 1984 yılında kamuoyuna sunulmuştur. Bu Öntasarının "Evlilik Birliğinin Sarsılması" başlıklı 130. Maddesinin 3.

¹⁴ Zeynep, Yargıç, **Türk Hukuku'nda Anlaşmalı Boşanma Davası ve Hukuki Sonuçları**, On İki Levha Yayıncılık, Şubat 2021, s.17.

¹⁵ Elif, Sargın, "Türk Hukukunda Anlaşmalı Boşanmanın Şartları Üzerine Bir İnceleme", **SÜHFD.**, C. 28, S. 1, 2020, s.352.

¹⁶ Tekin Melik, **a.g.e.**, s. 23.

Fıkrası ile anlaşmalı boşanma hükme bağlanmıştır.¹⁷ Ancak 1984 tarihli Öntasarı, 1985 yılında Başbakanlığa sunulmuşsa da meclise sunulmamış ve kanunlaşmamıştır. Akabinde Adalet Bakanlığınca 743 sayılı Medeni Kanun'un özellikle 134. Maddesi kapsamında yapılan çalışmalar akabinde "743 sayılı Türk Kanunu Medenisinin Bazı Maddelerinin ve 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 49. Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı" meclise sunulmuştur. Söz konusu Hükümet Tasarısında 1984 ve 1985 Öntasarılarından farklı olarak, evliliğin bir yıldan fazla sürmesi şartı kaldırılmış ve eşlerin boşanmak için birlikte başvurmaları veya bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi halinde hâkimin bir yıldan az ve iki yıldan çok olmamak üzere tespit edeceği bir süre ile ayrılığa hükmedeceği, eşlerin bu süre zarfında müşterek hayatın devamı için bir araya gelmemesi halinde, birinci fıkradaki halin gerçekleşmiş sayılacağı ve sürenin sonunda eşlerden her birinin boşanma talebinde bulunabileceği ve ayrıca tarafların anlaşması üzerine anlaşmada hâkim tarafından gerekli değişikliklerin yapılabileceği düzenlenmiştir. Ancak, söz konusu Hükümet Tasarısı Adalet Komisyonunca onaylanmamış ve Adalet Komisyonunca değiştirilmiş şekli ile (134. Maddesinin 3. Fıkrasında anlaşmalı boşanma için öngörülen ayrılık süresi çıkartılarak 1984 ve 1985 Öntasarılarındaki evliliğin en az bir yıl sürmesi şartı getirilmesi suretiyle) Hükümet Tasarısı, TBMM'de 04.05.1988 yılında kabul edilmiş, 12.05.1988 yılında Resmi Gazetede yayımlanmış ve böylelikle 3444 sayılı Kanun'un 134. Maddesinin 3. Fıkrasıyla anlaşmalı boşanma müessesesi Medeni Kanunumuz' da yer almaya başlamıştır.

1 Ocak 2002 yürürlük tarihli 4721 sayılı Medeni Kanunumuzun "Evlilik Birliğinin Sarsılması" başlıklı 166. maddesinin 3. fıkrasında da eski MK m.134/ f.3 hükmü aynen korunarak hükme bağlanmıştır.

¹⁷ "Evlilik en az bir yıl sürmüşse, eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi halinde evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılır. Bu halde boşanma kararı verilebilmesi için, hâkimin bizzat tarafları dinleyerek iradelerin serbestçe açıklandığına kanaat getirmesi ve boşanmanın mali sonuçları ile çocukların durumu hususunda taraflarca kabul edilecek düzenlemeyi uygun bulması şarttır."